

Тема: Написання складних слів із пів- (напів-).

Мета уроку:

- пояснити правила написання складних слів, першою частиною яких є пів- (напів-);
- формувати вміння визначати у словах орфограму, поглиблювати рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів, уміння застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці;
- розвивати спостережливість, увагу, естетичні смаки, творчу уяву та образне мислення;
- виховувати ціннісне ставлення до навколишнього світу.

Тип уроку. Урок засвоєння нових знань.

Обладнання. Відеокліпи про осінь, опорні записи, фото та репродукції картин про осінь, дидактичний матеріал, портрет та збірка Ліни Костенко «Сад нетанучих скульптур», мікрофон, запис пісні на слова Ліни Костенко «Осінній день».

Методи, прийоми і форми роботи: бесіда-діалог, робота з підручником, слово вчителя, робота в парах, навчальне дослідження, аналіз, творче моделювання, самостійна робота, прийом «незакінчене речення», «асоціативний куц», гра «Вірю – не вірю», «Хто найкмітливіший», проблемне завдання, міжпредметні зв'язки, фізкультхвилинка.

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1. Визначення емоційної готовності до уроку. Створення позитивного налаштування на урок.

а) читання поезії Ліни Костенко «Біднесенький мій ліс...»

б) міні-діалог:

- Які почуття у вас виникли під час слухання цього твору?

- Що вам уявлялося?

- Яке складне слово ви зауважили у тексті вірша? (пояснення слова «химородь»)

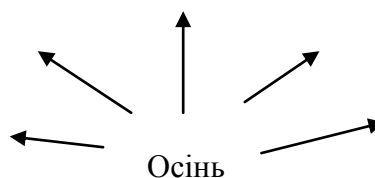
- Подивіться на фото та репродукції картин про осінь. Чи стає вам тепліше? Чому?

б) побажання учителя (чарівність, неповторність, яскравість та тепло кольорів візьмемо на сьогоднішній урок)

2. Актуалізація суб'єктного досвіду й опорних знань.

а) відеокліп про осінь та прослуховування пісні на слова Ліни Костенко «Осінній день» у виконанні Ольги Богомолець.

б) створити асоціативний куц до слова «осінь» (при можливості використати складні іменники, прикметники).

в) міні-бесіда:

- Чи співзвучні ваші асоціації із асоціаціями поетеси?

- Які складні слова ви використали під час асоціювання? Поясніть їх написання.

г) словникова робота. Пояснення значення слів:

Осанна – молитовний вигук, означає спаси і сохрани, а також «слава».

Богдадський злодій – персонаж арабських казок «Тисяча й одна ніч».

Горілиць – угору лицем.

д) пізнавально-інформаційне завдання.

- А чи знаєте ви, що українське слово «півострів» – це зліпок із німецького «Halbinsee», у якому «halb» - пів, а «insee»- острів. Цікаво, що в нашій мові за допомогою пів- утворена численна кількість слів.

е) проблемне завдання.

(На долоні вчителя плоди осені: яблуко і грушка. Якщо їх розрізати, то як ми скажемо мовою математики і українською мовою).

Учні записують ці слова на дошці: пів'яблука, півгрушки.

- Чому ці слова пишуться по-різному? Це і буде проблемне завдання нашого уроку.

II. Цілевизначення та планування. Повідомлення теми і визначення завдання уроку.

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. Лінгвістична казка, робота в парах. Прослухайте казку і на основі прослуханого з'ясуйте правила написання складних слів із пів-.

Потрапила якимось половинка, яку звали Пів- до країни Іменників і спробувала завести з ними товариство. Але не всі слова на це погодилися. Поважні іменники власної назви не подали руку половинці, залишили її «на відстані». Так з'явився дефіс. Слова загальної назви на я,ю,є,ї поставили апостроф, щоб не мала половинка над ними повної сили і в той же час була поруч. Подивилася на це решта іменників і вирішила приєднати до себе половинку. Тепер завжди на письмі іменники з пів- пишуться разом, через дефіс та з апострофом.

2. Спостереження за мовним матеріалом підручника. Самостійно прочитайте теоретичний матеріал підручника про написання складних слів із пів- (напів-) і порівняйте його із власними обґрунтуваннями.

3. Практичне закріплення теоретичного матеріалу:

а) зняти ризик (вправа 166);

б) взаємоперевірка (якщо правильно записане слово, то учні аплодують, якщо неправильно – тупають ногами);

в) гра «Вірю – не вірю»

Півнеба, напівголі, пів'ями, пів-Рівного, півоберта, жовто-багряні, різнокольорові, о пів на десяту, напівсон, напівтиша, пів-Львова, півкулі, пів'ящика, півдороги, півжиття, пів'юрти, піваркуша.

г) гра «Хто найкмітливіший»

Розкрийте дужки у словах із пів-. Встановіть відповідність до стійких зворотів.

Це (пів)біди – не менше 30-ти хвилин.

Зупинитися на (пів)дорозі – жодного слова.

Ні (пів)слова – не дійти до мети.
За (пів)дарма – 30 снопів (яєць) або 25 копійок.
Доброї (пів)години – невелика біда.
Б'є (пів)ніч – 12 година ночі.
(Пів)копи – дуже дешево.

4. Фізкультхвилинка.

Відтворіть звуки за допомогою рук:

- Як іде дощ (постукування пальцями по столу).
- Як шелестить листя (потирання долонь).
- Як ми йдемо через калюжу (повільні плескання долонями).
- Як біжимо через калюжу (швидкі плескання).

5. Вибірковий диктант. Учитель читає поезію «Дощ», а учні випишують слова з частинкою пів-.

Вірш «Дощ»

Закрило хмарою півнеба,
І так раптово дощ полив.
Спочатку тихо, у півсили,
А потім як з відра полив.
Пів'яблука зосталось зовні
Не все сховалось під листком.
І вже води по вінця повні
Стоять калюжі під вікном.
Півсвіту вкрило пеленою,
Немов прорвались небеса!
Гримлять громи над головою...
Яка печаль, яка краса!
Все мокре: луки і долини,
Від сліз дощу на серці щем.
Здається нам, пів-України
Враз опинилось під дощем.

- Які почуття викликав у вас вірш?
- Зачитайте виписані слова і поясніть їх написання.

6. Відеокліп «Осінній етюд». Учні складають міні-твір «Осінь» (3-4 речення), використовуючи складні слова з частинкою пів-.

V. Контрольно-оцінювальний етап. Рефлексія.

1. Прийом «Незакінчене речення».

- На уроці я дізнався...
- У мене сьогодні вийшло...
- Мене зацікавило...
- Мені здалося незвичайним...

2. Оцінювання і мотивація навчальних досягнень учнів учителем.

Народна усмішка.

Батько до сина:

- Ти запевняв мене, що будеш вчитися тільки на «четвірки».
- Так, тату. За перше півріччя я з кожного предмета маю по півчетвірки, а за друге півріччя ще буде по півчетвірки, от і дотримаю свого слова.

3. Взаємооцінювання роботи на уроці.

VI. Домашнє завдання.

- Підготуватися до написання контрольної роботи з розділу «Лексикологія».
- Повторити вивчені правила.